

اصول دادرسی عادلانه
در
رسیدگی به تخلفات اداری

گردآوری و تدوین:
دکتر سید فلاح ابراهیمی
مدرس دانشگاه

با دیباچه:
دکتر سید قاسم زمانی
عضو هیات علمی دانشگاه علامه طباطبائی

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

تهران - ۱۳۹۳

سروشخانه	ابراهیمی، میدفتاح، ۱۳۵۶ -
عنوان و نام بدیدآور	اصول دادرسی عادلانه در رسیدگی به تخلفات اداری / نویسنده مهرداد فتح ابراهیمی
مشخصات نشر	تهران: مؤسسه مطالعات و پژوهشهای حقوقی شهر دانش، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	۲۷۲ ص.
شابک	۹۷۸ - ۶۰۰-۷۰۷۷-۱۶-۰
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابخانه
موضوع	: آیین دادرسی اداری ایران
موضوع	: تخلفات اداری -- ایران
شناسه افزوده	: مؤسسه مطالعات و پژوهشهای حقوقی شهر دانش
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۳ : ۳۶۱۲ : ۴۸۴ : KMH
رده بندی دیویی	: ۳۴۲ / ۵۵۰ / ۳۱۵

عنوان	: اصول دادرسی عادلانه در رسیدگی به تخلفات اداری
نشر	: مؤسسه مطالعات و پژوهشهای حقوقی شهر دانش
نوبت چاپ	: اول
تاریخ چاپ	: ۱۳۹۳
شمارگان	: ۱۰۰۰
شابک	: ۹۷۸ - ۶۰۰-۷۰۷۷-۱۶-۰
بهاء	: ۱۴,۰۰۰ تومان

حق چاپ محفوظ است.

تهران - خیابان کریم خان زند - خیابان سنایی - خیابان نهم - خیابان گیلان - پلاک ۵
 کد پستی ۱۵۸۵۷۴۳۱۱۱ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵/۴۵۳۹ تلفن: ۸۸۸۱۱۵۸۱ نمابر: ۸۸۸۱۱۵۸۰
<http://www.sdil.ac.ir> Email: publication@sdil.ac.ir

سخن ناشر

توسعه ادبیات حقوقی در هر کشور، نقش مهمی در پیشرفت نظام حقوقی آن کشور ایفا می‌نماید. اندیشمندان و پژوهشگران دنیای بیکران حقوق، که شیفته نظم‌اند و سرباز عدالت، آموزه‌های علمی و تجربیات عملی خویش را به جامعه حقوقی عرضه می‌دارند تا بتوانند در تثبیت و تدویر نظم اجتماعی و استقرار عدالت و اصلاح و پیشرفت کشور سهیم گردند.

قانونگذار فهیم و آگاه، هیچگاه در مقام تهیه پیش‌نویس و مهیا شدن جهت وضع قانون، خود را بی‌نیاز از ادبیات و دکترین حقوقی کشور و مشورت با خبرگان نخواهد یافت، و هیچگاه مصوبات قبلی خویش را دانی و مصون از نقد و اصلاح قلمداد نخواهد نمود. فضات متخصص و عدالت‌پیشه نیز نقد علمی و منصفانه آرای خود را مایه تکامل و پیشرفت می‌دانند.

دانشکده‌های حقوق و حوزه‌های علمیه که به مأموریت خطیر تربیت قضات، وکلا، مشاوران حقوقی، سردفتران، پژوهشگران، و اساتید حقوق و فقه همت می‌گمارند علاوه بر اینکه از آموزه‌های علمی و قضایی کشور بسیار بهره می‌برند متقابلاً رسالت مهمی در غنی‌سازی ادبیات و دکترین حقوقی کشور برعهده دارند.

جمهوری اسلامی ایران به ویژه در دو دهه اخیر پیشرفت قابل توجهی در توسعه کمی ادبیات حقوقی کشور را شاهد بوده است. تعداد کتب و نشریات حقوقی منتشره در کشور طی بیست سال اخیر، به نسبت گذشته به مراتب افزایش یافته است. این دستاورد را باید به فال نیک گرفت و امیدوار بود که این پیشرفت کمی به همین میزان با توسعه‌ای کیفی در بارور شدن دکترین حقوقی مورد نیاز کشور همراه باشد و با احترام به حقوق مالکیت فکری دیگران انتشار یابد.

انتشارات مؤسسه مطالعات و پژوهشهای حقوقی شهردانش که همواره سعی داشته است علاوه بر انتشار آثار حاصل از تحقیقات پژوهشکده حقوق، به صورتی هدفمند و با ارزیابی علمی به گزینش و چاپ و انتشار کتابهای حقوقی در حوزه‌ها و موضوعات مورد نیاز جامعه حقوقی کشور مبادرت ورزد، زحمات جناب آقای دکتر سید فلاح ابراهیمی در تألیف کتاب «اصول دادرسی عادلانه در رسیدگی به تخلفات اداری» را ارج نهاده، امیدوار است این کتاب مورد استقبال جامعه حقوقی کشور و مورد استفاده متولیان امر قرار گیرد.

فهرست مطالب

۷	سخن ناشر
۱۳	دبیاجه
۱۷	پیشگفتار
۲۰	مقدمه
۳۷	بخش اول: اصل دادرسی عادلانه رسیدگی به تخلفات اداری
۳۹	فصل اول: مفهوم شناسی و پیشینه دادرسی عادلانه
۳۹	گفتار اول: مفهوم دادرسی عادلانه
۳۹	مطلب اول: مفهوم دادرسی (Trial)
۴۱	مطلب دوم: مفهوم عادلانه
۴۲	بند اول: عدالت (Justice)
۴۳	بند دوم: رابطه حقوق و عدالت
۴۶	بند سوم: انصاف (Epiekela / Equity)
۵۰	مطلب سوم: قلمرو شمول دادرسی عادلانه
۵۶	گفتار دوم: پیشینه دادرسی عادلانه
۵۶	مطلب اول: اندیشه‌های دوران باستان
۵۸	مطلب دوم: دادرسی عادلانه در ادیان
۵۸	بند اول: دادرسی عادلانه در دین یهود و مسیحیت
۶۰	بند دوم: دادرسی عادلانه در دین اسلام
۶۳	الف) اصول و حقوق مستنبط از شریعت
۶۴	ب) حقوقی که رعایت آن پیش از صدور حکم لازم است
۶۵	ج) حقوقی که رعایت آن هنگام صدور حکم لازم است
۶۶	د) حقوقی که رعایت آن پس از صدور حکم لازم است
	فصل دوم: رابطه تخلف با جرم و توصیف نهادهای رسیدگی‌کننده به
۶۹	تخلفات اداری

- گفتار اول: تخلف اداری و مقایسه آن با جرم جزایی..... ۶۹
- مطلب اول: تعریف تخلف اداری..... ۶۹
- مطلب دوم: تعریف جرم..... ۷۱
- مطلب سوم: جرم و تخلف اداری از نظر صلاحیت مرجع رسیدگی کننده در قانون رسیدگی به تخلفات اداری..... ۷۲
- مطلب چهارم: وجوه اشتراک و افتراق تخلف اداری و جرم..... ۸۰
- بند اول: وجوه اشتراک تخلف اداری و جرم..... ۸۰
- بند دوم: وجوه افتراق تخلف اداری و جرم..... ۸۱
- مطلب پنجم: قلمرو شمول قانون رسیدگی به تخلفات اداری..... ۸۳
- الف) دستگاه‌های دولتی مشمول قانون..... ۸۴
- ب) کارکنان مشمول قانون..... ۸۴
- گفتار دوم: نهادهای رسیدگی کننده به تخلفات اداری..... ۹۱
- مطلب اول: هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری..... ۹۲
- بند اول: پیشنهاد هیأت‌ها..... ۹۲
- بند دوم: انواع هیأت‌ها..... ۹۵
- الف) هیأت‌های بدوی رسیدگی به تخلفات اداری..... ۹۵
- ۱- نحوه تشکیل هیأت‌ها و چگونگی نصب و عزل اعضا..... ۹۵
- ۲- شرایط عضویت در هیأت‌ها..... ۹۸
- ۱-۲- شرایط فردی اعضای هیأت‌ها..... ۱۰۰
- ۲-۲- شرایط عمومی اعضای هیأت‌ها..... ۱۰۰
- ۳- موارد منع شرکت اعضا در رسیدگی و صدور رأی..... ۱۰۲
- ۴- حدود صلاحیت و اختیارات هیأت‌های بدوی..... ۱۰۲
- ب) هیأت‌های تجدید نظر رسیدگی به تخلفات اداری..... ۱۰۵
- ۱- نحوه تشکیل پرونده در هیأت‌های تجدید نظر..... ۱۰۶
- ۲- حدود صلاحیت و اختیارات هیأت‌های تجدید نظر..... ۱۰۷
- مطلب دوم: مقامات اداری..... ۱۰۹

۱۱۱	جمع بندی مطالب بخش اول
۱۱۳	بخش دوم: اصول، معیارها و تضمین ها
	فصل اول: ضرورت قابلیت تعمیم اصول دادرسی عادلانه به قوانین و مقررات
۱۱۵	رسیدگی به تخلفات اداری
۱۱۶	گفتار اول: اصول ماهوی
۱۱۶	مطلب اول: اصل حاکمیت قانون
۱۲۲	مطلب دوم: اصل قضایی بودن مجازات ها
۱۲۹	مطلب سوم: اصل برائت یا فرض بی گناهی متهم
۱۳۴	مطلب چهارم: اصل قانونی بودن جرایم و مجازات ها
۱۴۵	مطلب پنجم: سرعتی بودن مجازات های اداری
۱۴۷	مطلب ششم: حقوقی بودن مجازات های اداری
۱۴۹	مطلب هفتم: قانونی بودن تخلفات اداری
۱۵۳	مطلب هشتم: قانونی بودن مجازات های اداری
۱۵۶	مطلب نهم: اصل منع مجازات مجدد
۱۶۲	گفتار دوم: اصول شکلی
۱۶۲	مطلب اول: اصل استقلال و عدم نفع قاضی
۱۶۷	مطلب دوم: اصل عدم تبعیض نسبت به طرفین دعوی
	مطلب سوم: اصل امکان مشارکت یا دخالت طرفین دعوی در فرآیند دادرسی
۱۷۴	منتهی به صدور رأی
۱۸۲	مطلب چهارم: اصل سریع بودن دادرسی
۱۸۶	مطلب پنجم: اصل قانونی بودن روند رسیدگی به تخلفات اداری
۱۸۷	بند اول: تشخیص خطا و شروع رسیدگی
۱۹۰	بند دوم: ابلاغ اتهام و قبول مدارک دفاعی متهم
۱۹۱	بند سوم: رسیدگی و صدور رأی و نحوه ابلاغ آن
۱۹۷	مطلب ششم: اصل نظارت و تجدید نظر شکلی توسط مراجع ذیصلاح
	بند اول: مسئول هماهنگی هیأت های رسیدگی به تخلفات اداری، وظایف،
۱۹۷	اختیارات و مسئولیت ها
۱۹۹	بند دوم: هیأت عالی نظارت

۲۰۲	بند سوم: دیوان عدالت اداری
۲۰۷	فصل دوم: حقوق دفاعی متهم در هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری
۲۰۷	گفتار اول: لزوم تفهیم اتهام به کارمند متهم و تضمین لازم برای دفاع وی قبل از صدور رأی
۲۰۸	مطلب اول: مفهوم متهم، آغاز و پایان دوره اتهام
۲۱۶	مطلب دوم: حقوق مربوط به دفاع
۲۱۶	بند اول: حق آگاهی از اتهام و ادله آن
۲۱۹	بند دوم: فرصت و امکانات کافی برای آماده کردن دفاع
۲۲۹	گفتار دوم: اصول
۲۲۹	مطلب اول: اصل تماظر
۲۳۰	مطلب دوم: اصل حق برخورداری از وکیل یا مشاور حقوقی
۲۳۶	مطلب سوم: اصل تحدید نظر
۲۵۰	مطلب چهارم: اصل مستند و مستدل بودن رأی
۲۵۷	مطلب پنجم: اصل حق جبران خسارت برای عدم اجرای عدالت
۲۶۱	جمع بندی مطالب بخش دوم
۲۶۳	فهرست منابع

دیباچه

یکی از مشترکات تمام نظام‌های حقوقی در سطح ملی و بین‌المللی، شأن و منزلت والایی است که به اصول و قواعد حاکم بر دادرسی اعطا شده است. بر همگان دانسته است که دادرسی منصفانه (عادلانه) و احقاق حق جز براساس اصول دقیق و شفاف ناظر بر دادرسی امکان‌پذیر نیست. حق دادرسی منصفانه که قلمروی به وسعت تمام دادرسی‌های کیفری، مدنی و اداری دارد در مفهومی عام از مرحله کشف و تحقیق تا اجرای مجازات، و در مفهومی خاص از مرحله شروع رسیدگی در مرجع قضایی ذی‌صلاح تا ختم رسیدگی و قطعیت حکم صادره را پوشش می‌دهد.

نیک پیداست که در زمره کلیه مضادین حقوق بشر، به یک تعبیر حق دادرسی منصفانه از اهمیتی بیشتر و جایگاهی رفیع‌تر برخوردار است. به واقع هرگونه تعرض به حقوق بشر و آزادی‌های اساسی افراد در قالب اجرای دقیق حق دادرسی منصفانه قابل جبران می‌باشد، هر چند اهمیت این حق در پیشگیری از نقض حقوق بشر نیز انکارناپذیر می‌باشد. قطعاً می‌توان حق دادرسی منصفانه را ملجأ و پناهگاهی ضروری برای کل منظمه حقوق بشر قلمداد نمود.

تفصیل این حق در اسناد بین‌المللی حقوق بشر و تأکید و حساسیت نهادهای بین‌المللی حقوق بشر نسبت به حقوق دادرسی منصفانه از همین حقیقت نشأت می‌گیرد. حق دادرسی منصفانه شالوده و اساس حقوق و تکالیف دیگری است که دادرسی را شایسته وصف منصفانه می‌سازد. منع بازداشت خودسرانه، تفهیم اتهام، حق سکوت متهم، حق دفاع و داشتن وکیل، ممنوعیت اعمال فشار بر متهم، به رد دادرس، حق آخرین دفاع، حق تجدید نظرخواهی، منع محاکمه مجدد به علت یک جرم، و سرانجام حق جبران خسارت ناشی از نقض حق دادرسی عادلانه همگی به نحوی در منصفانه جلوه دادن هر رسیدگی قضایی سهیم هستند. علاوه بر این از برخی اصول ماهوی مثل برائت، عطف به ماسبق نشدن قوانین و تناسب میان جرم و مجازات در این زمینه نباید غفلت ورزید.

جامعه بین‌المللی به ویژه در دهه نود با عینیت بخشیدن به اصول متبع از حق دادرسی منصفانه در اساسنامه محاکم اختصاصی بین‌المللی (یوگسلاوی سابق - رواندا) و دیوان کیفری بین‌المللی الگویی مناسب از تجلیات این حق را به نمایش گذاشته است. از سوی دیگر دادگاه‌های اداری سازمان‌های بین‌المللی که به اختلافات میان کارکنان و کارگزاران بین‌المللی و سازمان‌های متبوع ایشان رسیدگی می‌کنند، اصل دادرسی منصفانه را در رسیدگی‌های خود ملاک قرار داده‌اند.

حق دادرسی منصفانه از آنچنان اهمیت خطیری در منظومه حقوق بشر برخوردار است که تحقق عملی آن در سطح جهان زمینه‌ساز استقرار واقعی حقوق بشر و آزادی‌های اساسی بر جایگاه شایسته خود خواهد بود، پس در این راه باید پیش از پیش کوشید و برای غلبه بر موانع موجود سختی‌ها را به جان خرید.

جمهوری اسلامی ایران به عنوان یکی از اعضای میثاق حقوق مدنی و سیاسی (۱۹۶۶) بویژه در سال‌های اخیر با اصلاح قوانین آئین دادرسی کیفری و مدنی تلاش کرده فاصله خود را با استانداردهای بین‌المللی حق دادرسی منصفانه در اسناد حقوق بشر تا حدی کاهش دهد. در قانون اساسی ایران فصل سوم تحت عنوان حقوق ملت (اصول ۱۹ الی ۵۲) و فصل یازدهم در مورد قوه قضائیه (اصول ۱۵۶ الی ۱۷۴) کم و بیش برخی از اصول دادرسی منصفانه را انعکاس داده است. قانون آئین دادرسی کیفری که در ۱۳۹۲/۱۲/۲۱ به تأیید شورای نگهبان رسیده و شش ماه پس از انتشار در روزنامه رسمی لازم‌الاجراء خواهد شد (ماده ۷۰۵) کوشیده است برخی ابهامات و نارسائی‌های قوانین قبل در زمینه دادرسی را برطرف سازد. از جمله تغییرات و نوآوری‌های قانون جدید می‌توان به پیش‌بینی اصول دادرسی منصفانه یا اصول راهبردی، امکان مطالبه خسارات معنوی، تفکیک کامل مرحله تحقیق از تعقیب، مشارکت سازمان‌های مردم‌نهاد در مراحل دادرسی (سیاست جنایی مشارکتی)، توجه خاص به حقوق بزه‌دیده و اجرای سیاستهای قضازدایی، همچنین افزایش قرارهای تأمینی و

پیش‌بینی نظارت قضائی و لغو بازداشت‌های موقت اجباری، جلب به دادرسی به جای قرار مجرمیت و دادرسی افتراقی کودکان اشاره کرد. برگزاری دادگاه‌های مربوط به جرائم سیاسی و مطبوعاتی با حضور هیئت منصفه، نداشتن محدودیت برای داشتن وکیل، قابلیت تقسیط جزای نقدی، مطالبه خسارت ناشی از بازداشت غیرقانونی در کمیسیون‌های استانی و ملی از دیگر نوآوری‌های این قانون است. همچنین در قانون جدید، مطالعه پرونده کیفری برای اولین بار برای متهم پیش‌بینی شده و این در حالی است که در قانون سابق این حق تنها در مواردی برای شاکی پذیرفته شده بود. نکته مهم دیگری که در این قانون پیش‌بینی شده اعلام فوری وضعیت متهم تحت نظر به دادسرا و ثبت مشخصات فردی وی است.

به نظر می‌رسد اصول دادرسی منصفانه در نظام قضایی ایران در حال نهادینه شدن است و فاصله قوانین و مقررات کشور با این اصول استاندارد و جهانی در حال کاهش باشد. البته وضع قانون مناسب تنها گام اول در این فرایند خطیر و طولانی است، و عدالتی که بر کل فرایند دادرسی و در تمام رسیدگی‌ها حاکم باشد غایت و هدف اصول دادرسی منصفانه است.

در این میان رسیدگی به تخلفات اداری از حیث نوع تخلف و موقعیت طرف‌های پرونده چالشی جدید در مقابل اصل دادرسی عادلانه محسوب می‌شود. چنین تخلفاتی اصولاً جنبه اداری و سازمانی دارد و در هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری مورد رسیدگی قرار می‌گیرد. هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری در زمره مراجع اختصاصی اداری و زیرمجموعه قوه مجریه به شمار می‌روند. گویانکه آراء غیرقطعی صادره در خصوص تخلفات اداری، توسط محکوم‌علیه، در دیوان عدالت اداری قابل اعتراض می‌باشد و از این جهت هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری با مرجعی قضایی مرتبط می‌گردند، اما تلقی فرایند رسیدگی به تخلفات اداری کارمندان دولت به عنوان «دادرسی»، و حکومت اصول دادرسی عادلانه بر چنان رسیدگی‌هایی، باعث می‌شود عدالت از محدوده قضایی محض پای را فراتر نهاده، و عدالت اداری

را در روابط میان کارمندان و مستخدمان دولت با اداره متبوع و به تعبیر بهتر با بخشی دیگر از حاکمیت مستقر گردانند.

کتاب «اصول دادرسی عادلانه در رسیدگی به تخلفات اداری»، که توسط محقق گرانقدر جناب آقای دکتر سیدفتح ابراهیمی نگاشته شده، ظرفیت گسترده و قلمرو عام حقوق رویه‌ای و اصول دادرسی عادلانه را به تصویر کشیده است. ضمن تبریک به آقای دکتر ابراهیمی، اظهار امیدواری می‌نماید که هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری، حفظ استقلال و بی‌طرفی خویش را بر منافع شخصی و پیوندهای سازمانی اولویت بخشیده، و از دستاوردهای علمی و تجربی نویسنده کتاب اخیر به قدر کافی بهره‌مند گردند.

دکتر سیدقاسم زمانی

فروردین ماه ۱۳۹۳

پیشگفتار

در روند انجام خدمات عمومی، همواره احتمال سوء استفاده و ارتکاب تخلف توسط مستخدمان خدمات عمومی وجود دارد که این تخلفات در مراجعی مجزا از دادگاههای عمومی مورد رسیدگی قرار می‌گیرد. این مراجع خارج از قوه قضائیه و اکثراً در درون قوه مجریه و وابسته به دستگاه اجرایی هستند. هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری کارمندان دولت به عنوان یکی از مراجع اختصاصی اداری زیر مجموعه قوه مجریه قرار گرفته‌اند که وظیفه اصلی آن‌ها رسیدگی به تخلفات اداری مستخدمین دولت و به منظور ایجاد نظم و آرامش در دستگاه‌های اداری مشمول قانون رسیدگی به تخلفات اداری و آئین نامه اجرایی آن می‌باشد، در همین راستا قوانین و مقررات رسیدگی به تخلفات اداری باید در عین تأمین منافع عمومی و کارآمدی اداره، تضمین کننده کرامت انسانی مستخدم، منافع و امنیت شغلی او باشد و چون کارمند متهم به تخلف اداری، ابزار و امکاناتی همانند دستگاه متبوع خود ندارد و در سطحی برابر با آن نیست، لذا لازم است در مراحل رسیدگی، اصول دادرسی کارآمد وجود داشته باشد تا شبهه اجحاف حقوق وی نرود. امروزه در نظام‌های دموکراتیک، تلاش جدی جهت اعمال اصول دادرسی عادلانه و منصفانه در مراجع اداری و از جمله هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری مستخدمین دولت مشاهده می‌شود که این اصول تحت عناوینی چون: اطلاع قبلی از پرونده یا دعوی مطروحه و حق داشتن فرصت کافی برای دفاع، امکان مشارکت و حضور متهم در فرآیند دادرسی جهت دفاع از خود، مستند و مستدل بودن رأی، حق جبران خسارت برای عدم اجرای عدالت و همچنین اصل بی طرفی (اصل استقلال و عدم نفع قاضی و عدم تبعیض از سوی وی)، حق برخورداری از وکیل یا مشاور حقوقی و... مطرح می‌باشد.

در قوانین و مقررات فعلی، این اصول در برخی موارد، همسو با معیارهای بین المللی و موازین شرعی و حقوقی مورد تأکید قرار گرفته، ولی در بعضی

حوزه‌ها هم با بی‌مهری و عدم اشاره روبرو شده است، بدین معنا که قوانین و مقررات رسیدگی به تخلفات اداری در زمینه پیش‌بینی این اصول و فروعات مربوط به آن تا حدودی ناقص و ناکارآمد می‌باشد. که بالطبع این امر، کارآیی و اثربخشی این مرجع اختصاصی اداری را با چالش‌هایی مواجه ساخته به نحوی که قادر نیست آن گونه که شایسته است در جهت تضمین حقوق و آزادی‌های مستخدمین دولت مؤثر واقع شوند. بنابراین، لازم است به منظور ایجاد نظام اداری مطلوب و رسیدگی عادلانه، کارمند متخلف نیز همانند دیگر محاکم عمومی، توسط هیأت‌های واجد صلاحیت و بر اساس موازین شرعی و قانونی و معیارهای دادرسی عادلانه و منصفانه در اسناد بین‌المللی مورد محاکمه قرار گیرد.

آنچه در این نوشتار حاضر عرضه شده است، حاصل بضاعت علمی اندک نگارنده و به یقین مرهون آموخته‌هایی است که در محضر اساتید بزرگوار و گرانقدر فراهم گردیده است. در این جا لازم می‌دانم از تمامی استادان گرانمایه ای که مرا ادب و دانش آموخته‌اند سپاس به جای آورم به ویژه حمایت و لطف استاد فاضل و دانشمند جناب آقای دکتر سیدقاسم زمانی عضو محترم هیأت علمی دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبائی تهران را ارج نهم که افتخار شاگردی ایشان را داشتم و دیباچه‌ی شریفشان زینت‌بخش این کتاب است.

هم‌چنین مراتب سپاس خود را از همکاران ارزشمند در هیأت بدوی رسیدگی به تخلفات اداری اداره کل آموزش و پرورش مازندران به ویژه جناب آقای حمیدرضا دادویی و جناب آقای ابوالقاسم محمدی ابراز می‌دارم که طی انجام این پژوهش هم از دقایق نظرشان و هم از لطایف ادبشان بسیار بهره برده‌ام.

هم‌چنین از مسؤولین محترم موسسه مطالعات و پژوهش‌های حقوقی شهر دانش که در چاپ و نشر این کتاب، متحمل زحمت شده‌اند صمیمانه قدردانی می‌نمایم.

در پایان، خواهشمند است اساتید و عزیزانی که بر این نوشتار نظر می‌کنند در صورت مشاهده لغزش و خطا، نویسنده را از سر لطف و بزرگواری تذکار دهند و او را از اشتباهش آگاه سازند که بسیار مورد امتنان خواهد بود. بدیهی است هرگونه نقد و نظر عالمانه اهل فن را به دیده منت، پذیرا خواهم بود.